

BUTAYE (*René*), Missionaris S.J. [Stavele (West-Vlaanderen), 1858-Lemfu (33 km. van Kisantu), 27.1.1929].

Na schitterende studiën op het bisschoppelijk college te Poperinge, trad hij in de Sociëteit van Jezus binnen op 23 September 1879. Tijdens zijn regentie was hij leraar op het Onze Lieve Vrouwe college te Antwerpen. Tijdens zijn vier jaar theologische studiën te Leuven schreef hij het « Leven van den H. Aloysius », het « Leven van Pater Damiaan » en het « Leven van Pater Van de Kerckhove ». Na zijn Derde Proefjaar te Drongen, ging hij scheep naar de Kwangomissie op 6 Juli 1895 en kwam op 14 Augustus 1895 te Kisantu aan.

Onmiddellijk verving hij, als Overste van de twee jaar vroeger gestichte Kwangomissie, Pater Van Henckxhoven die terug moest naar België. Aldus verbleef hij eerst te Kisantu. Bij de terugkeer van P. Van Henckxhoven werd hij gestuurd om de missiepost van Ndembo te stichten in Januari 1896; samen met Broeder Van Houtte (toen nog lekehelper) mag hij de stichter van die post genoemd worden. (Ndembo werd later als centrale missiepost afgeschafte). Hij richtte er een schoolkolonie in, ontwikkelde de plantaties (6 ha) en richtte hoeven op voor kleine veeveelt, te Ngombe, Kibwama en Kintunga. Zijn evangelisatiewerk strekte zich uit ten N. van Kisantu tot km 325 van de spoorweg. Hij stichtte de bijpost van Boko (km 280) en een godsdienstig centrum te Madimba; hij begon ook de stichting van Kimpudi. In Januari 1897 bezocht hij Kimpunsa, Bengo en Nlemfu.

Aldus werd hij in 1898 de grote stichter en inrichter van Nlemfu waar hij 25 jaar lang Overste zou blijven. Hij stichtte de bijpost Kiyanka; richtte de kapelhoeven van het Zuiden op te Yanga, Kititi, Nziolo en Madiata, en verbeterde de kapelhoeven van het Noorden: Mboma, Kindona, Kinzambi. Terwijl hij Overste bleef van Lemfu, moest hij gedurende 2 jaar de nieuwe centrale school van Kisantu inrichten en besturen, alsook de drukkerij.

Einde 1899 deed hij zijn eerste reis naar de Kwangostreek en geraakte tot in Lula op de Lumeno, niettegenstaande de vijandige houding der Bayaka. Een maand later, nieuwe reis tot Muene-Kundi op de Kwango. In 1904 ging hij tot Kasongo-Lunda, 500 km te voet; hij bezocht de vallei van de Nsele. Tot drie maal toe ging hij naar Angola om er hoornvee te kopen.

In 1904 bouwt hij te Lemfu het klooster voor de Zusters van O. L. Vrouw van Na-

men. Op 19 Februari 1907 vertrekt hij naar België en is terug op 23 Mei 1908. Dan begint hij den bouw van de Kerk van Lemfu. Op 6 Juli 1914 tot 20 Juli 1915, nieuwe reis naar België, en van 29 Oktober 1923 tot 23 Mei 1924, laatste reis naar België. In September 1922, op 64 jarige leeftijd, sticht hij het Seminarie van Lemfu (Humanlora) met 11 leerlingen, waarvan 3 in 1937 tot het priesterschap zullen geraken. Naast de apostolische bedrijvigheid van zijn rondreizen in de dorpen, van zijn inspecties van de kapelhoeven, van zijn predikaties, enz., was hij, vooral in het begin, ook dikwijls metsersbaas, timmerman en fotograaf.

Hij stelde ook belang in de flora der streek en hij was één der eerste plantenverzamelaars die herbariummateriaal uit Beneden-Congo aan den Rijksplantentuin te Brussel liet geworden. Hij ontdekte meerdere nieuwe soorten, waarvan sommige zijn naam dragen, zoals *Pandanus Butayei* De Wild.

Van het begin af aan leerde hij het Kikongo, de taal van de streek, grondig kennen, en publiceerde hij tal van boekjes in het Kikongo ten behoeve van de scholen (Bijbel, katechismus, leesboeken, rekenen, gebedenboeken, zangen, enz.) alsook een spraakkunst en vooral zijn woordenboek.

Langen tijd was hij bestuurder en grotendeels opsteller van het maandblad « Ntetembo eto » (Onze Ster). Op het einde van zijn leven schreef hij nog een bijbels toneelstuk « David en Goliath » voor zijn seminaristen.

Van 1922 af was hij tevens leeraar op het door hem gestichte seminarie, en hij zou blijven klas geven tot enkele dagen voor zijn dood.

Geweldig debrijvig en taal, was hij ook een heilige kloosterling. Hij was een energieke Overste, en werd ook door de zwarten zeer graag gezien: voor hen was hij de « Tata ».

18 November 1947.

A. Cauwe, S.J.

Revue missionnaire, 1929, pp. 114 en 188. — *De Bode van het H. Hart*, 1929, pp. 197 en 233. — Ed. Janssens en Albert Cateaux, *Les Missionnaires belges au Congo, Notices biographiques*, p. 322.

Publicaties door P. Butaye in de *Bode van het H. Hart, Précis historiques, Missions belges, Revue missionnaire*, van 1895 tot 1928.

Collaboratie aan *Ntetembo eto*. — *Talrijke schoolboekjes in het Kikongo*. — *Grammaire congolaise*, De Meester, Roulers, 1910. — *Dictionnaire kikongo-français et français-kikongo*, De Meester, Roulers, 1910. — *Levens van de H. Aloysius, P. Damiaan, P. Van de Kerckhove*.